

Szász István Tas

ADVENTI LEVÉL 2018.

Drága Barátaim!

Isten kegyelméből beléptem a kilencedik évtizedembe. Statisztikusok bíztatnak az átlagéletkor rohamos növekedésével. Én bíztatom magam kötelességemnek vélt teendőim időigényességével. Hátha a kegyelem révén marad idő bár egy részére annak, amit szeretnék örökösen hagyni, s amit szerénytelenül reám háruló feladatnak képzelek.

Az ismét csak villámgyorsan elillant esztendő meghozta első nagy álmom beteljesülését, és ebben az évben elkészültem a szüleimtől átvett szolgálatot talán kiteljesítő nagy Hitel kötettel. A közel 3000 oldalnyi kéziratot egy nagy és két kisebb kiegészítő kötetbe foglalva sikerült kiadni. A „nagy könyv”, hiú ábrándjaim szerint, mint profán biblia állhat majd magyar értelmiségi családok asztalán, hogy fel-felütve – amint azt egykori szerzői kívánták – sok kérdésükre találjanak benne választ. Ezt próbáltam cikkről cikke, tanulmányról tanulmányra kiegészíteni mai gondolataimmal, hogy így további elmélkedésre serkentsem a mának szóló – nem egyszer – csodás üzenetek olvasóját.

Adventi levelet ezzel kezdeni furcsának tűnhet, de én ezt a Gondviseléstől kapott teendőnek tekintetem, s a sikert is csak ennek tulajdoníthatom. Ha valaki tapasztalta a „soli Deo gloria” igazát, akkor én most nagyon. Így aztán számomra nem furcsa, inkább adventi szép kötelesség ezzel indítani, sőt folytatni is, hiszen e pótolhatatlanul nagy nemzedék üzenetei most korszerűbbek, mint 80 éveknél előtte. S hogy ez így van, igyekszem eme 2018-as adventi levélen át is közvetíteni nektek. Úgy hiszem, nem tévedek abban, hogy nagy szükségében vagyunk az erőt adó és tisztán látni segítő üzeneteknek. Olyanok ezek, mintha égi lektorok kezén át értek volna a mába.

Nemzettudatunktól végtelenen megfosztva, történelmünk talán legármányosabb veszedelme előtt állunk. A veszélyt sokszor hasonlítják Buda egykori ravasz „meglátogatásához”, de amennyiben sikerrel jár, most már nem remélhető annak vége. Sem százötven, sem annál is több év után, és az idő múlásával egyre kevésbé. Demográfiai háború közepén van az egykor keresztény kontinens, és védekezés helyett odadobja magát egy nagyobb terveikhez szükséges lakosságcsere szervező erőnek.

A **kolozsvári Hitel munkatársai** akkor, a múlt század harmincas éveinek közepén, még nem sejtették a hogyant, de Európa öngyilkosságnak tagadhatatlan első jeleit ezek a nagyjaink éppen úgy, mint az anyaországban Németh László, észrevették és leírták.

Már a lap 1935. januári első számában Makkai Sándor református püspök ezeket írja: *„Az Európában halálraítélt magyar nemzet csakis akkor fellebbezheti meg és nyerheti meg pörét a jövőre ítélszéke előtt, ha ő maga hű marad azokhoz az evangéliumi igazságokhoz, amelyekhez Európa hűtlen lett, és ő maga képviseli azokat mind a saját belső életének vezetésében, mind mindazokkal szemben kifele, akik létjogát kétségbe vonták, támadják és megsemmisítéssel fenyegetik. (...) A kicsi, a gyöngye, a szétszaggatott csak akkor remélhet, ha a legnagyobbat, a leghősiesebbet, az egyedül egyesítőt, a naggyá tevőt van bátorsága vállalni.”*

A Hitel vátesze, Albrecht Dezső így ír 1936-ban: „*A magyarnak csak egy rokona van: Európa s ez a rokon sem akar tudni rólunk. (...)A magyarság Európa reménytelen szerelmese. Ami hibánk van, mind ebből a reménytelen szerelemből fakad: odadobtuk az életünket védelméért s ez volt a kisebb hiba, hiszen magunkat védtük elsősorban, de eldobtuk lelkünk sajátos, Keletről hozott értékeit csak hogy a Nyugathoz annál hasonlatosabbakká váljunk. Bennünk Európa túléli saját magát: mi még most is európai öntudatról, közösségi érzésről ábrándozunk, amikor már Európa nem akar tudni saját magáról sem.*”

Ugye hihetetlennek tűnik, hogy ezt nyolcvan esztendeje írták le?

Ismét csak arra kell ráébrednünk, hogy már megszenvedett tapasztalatainkat használni kell. Nagy hiba „*a múltat végképp eltörölni*”, *elfelejteni és mindent előről kezdeni*, mint azt egyéni, családi sorsunkban is megfigyelhetjük a generációk vonatkozásában.

A történelmi sors hatalmas tapasztalattal sújtott s egyben ajándékozott meg minket. Trianon annak a neve. S bár örök átkától nem menekülhetünk, hiszen naponta beleütközünk következményeibe, mégis egyetlen lehetőségünk, hogy azt tanulsággá szűrve, a csakazértis megmaradás szolgálatába állítsuk. Mert már ezzel is megpróbálták letörölni a nemzetek diverzitásának színes térképéről, de nem sikerült nekik. Most azonban már nemcsak minket fenyeget ez a veszedelem, hanem az akkor magukat győztesnek képzelő szomszédjainkat is. Nem lehet nem gondolni arra, miszerint Trianon átka most őket azzal sújtja, hogy nyereségük féltésétől menekülve a homogenizációs, xenofób vágy elhomályosítja látásukat, s nem mindnyájan veszik észre a védekezés egyetlen módját: a testvéri összefogást, a felesleges ködös célok mellőzésével.

Advent szólal meg ismét bennem. A reményteljes várakozás, az örökélet nekünk adott ígéretének megszületése, hogyan függhet össze ezzel a földi küzdelemmel?

S akkor lelki szemeim előtt feltűnnek a Nyugat üres templomai, a lignitbányászás miatt lerombolt Isten háza, az iszlámnak átadott vagy átadni javasolt ősi gótikus templomok. S persze, mint magyarnak, a budavári Nagyboldogasszony templom tornyán egykor diadalmasan ragyogó félhold.

A nemzethez tartozás nem jelent nacionalizmust a szó újabban csupán pejoratív értelmében, az internacionalizmus mai értelmezése sem az eredeti. A nemzettudat szükséges és nem mások ellen való, sőt másokért való is lehet. Ha van biodiverzitás és a tudomány eszközeivel próbáljuk védelmezni, miért kell az emberiség diverzitásának szükségességét, a természet törvényeit semmibe venni? Hogyan telepíthető az etióp hosszútávfutó a fókavadások tájaira és fordítva? Még közös gyermekük is elveszti az évezredek alatt kialakult alkalmazkodóképességét, és az új körülmények között nem élhet teljes értékű életet, hát még ő maga.

De advent van. Igen, és mi, amikor a természet törvényei elleni lázadásra figyelmeztetünk, a teremtés törvényeiről beszélünk!

Ismét idéznék a Hitelből. Imre Lajos sorait a szerkesztőség hozza fel intelmünkre: „*Az tartozik egy nemzethez, aki hitvallást tesz az életével arról, hogy az élete alapját képező isteni életparancsot annak a nemzetnek a kebelében, körülményei és feladatai között akarja szolgálni és teljesíteni. Azt az internacionalizmust, amely ezt nem akarja a saját nemzete kebelében vállalni, meg kell vetni, mert ez a szellem nemcsak káros, de mivel az ember rendeltetésének a parancsát utasítja vissza, erkölcstelen is. Az emberi hivatástudattal*

szakított ilyen lelkek árvák. Gondtalanok, és éppen ezért károsak az emberi közösségben, mert közösségbontó hatást gyakorolnak. (...) az erkölcsi magatartásnak a kiépítésével kell új bevehetetlen bástyát állítanunk magyar voltunk számára. (...) ennek az erkölcsi magatartásnak a megvalósítása csak a teljes (totális) nemzetlétben juthat teljességre.”

Ahhoz, hogy keresztény európai, magyar gyökereinkhez ismét képesek legyünk visszanyúlni, nemzettudatra van szükségünk. Ha adventi könyörgéseinkben valami fontos, akkor az isteni kegyelem megköszönése után ez legyen az egyik leghőbb kérésünk: Uram add vissza egykor volt nemzettudatunkat! Azt a tisztát, annak a magyarságnak a nemzettudatát, amelyik államot alkotva nem igaz, hogy a nemzetek börtöne volt, hanem sokkal inkább azok bölcsője, s aki ezt most nem hiszi, üljön le egy sarokba csendesen, és miután felmérte valós hibáinkat is, gondolja át a minket körülvevő népek igaz történetét. Meg a minket ért anakronisztikus vádakat.

Egy népnek ez a tudata olyan, mint az egyes ember önérzete. Ezt gróf Mikó Imre már a XIX. században leírta. Hogyan lehetne önbecsülés nélkül előrelépni a jövőbe, s különösen egy ilyen jövőbe, melyben a tét a megmaradásunk.

Várákozunk, s mint annyiszor írtam, kétszeresen. Égi üdvöt magunknak és földi túlélést a nemzetnek. És e kettő esetünkben nem ellentétes egymással. A bibliai időkben is túlélésre várakozó, abban reménykedő népek éltek a világban, és közben egyénként is az égi könyörületben bíztak. S ha a kettő nem mondott ellent egymásnak, meg is maradtak.

Aztán természetesen, két lábon állva, újra megszólal a józan ész parancsa: segíts magadon, az Isten is megsegít. A Hitel szerkesztői erről így vélekedtek: *„Mindenütt bele kell kapni férfiasan a kerékbe, ki ahol éri: az élet nem elmélet s csak a két kéz erejével lehet alakítani. De nehogy összetévesszük ezt a cselekvésre való felszólítást a buta markosság dicséretével. Gondolkozni és cselekedni: egy legyen – csak ez, amit kívánunk*”. Miközben azt is tudjuk, amit Németh László üzen: *„Vagy a tízmilliónak kell tehát harminc milliót érnie, vagy a tízmillióra sincs szükség többet. A magyarság előtt egy választás van: meghalni vagy kovász népek lenni.*” Aztán azonnal vigasztal és felemel: *„A keserű tapasztalatok, az ész sivár meggondolásai mögött van és megragadható egy másik valóság is, a lelki nemzet elpusztíthatatlan képe és örökkévaló értéke.*” Szekfü Gyula pedig reménységét a fiatalokba helyezi, majd így szól lélekben és alkotásban is visszatérve Széchenyi István örök magyar programjához, a: *„...reform és konzerválás, újítás és hagyomány szintéziséhez, a magyarabb magyarsághoz*”. A főszerkesztő Albrecht Dezső ugyanakkor elsőnek mondja ki, hogy: *„merjünk nagyok lenni!”* Majd folytatja: *„Az a kettős feladatot, hogy a legmagyarabb magyar és legemberibb ember legyen, földi impériummal nem rendelkezvén, a lélek, a jellem impériuma által valósíthatja meg.*” A gondolatsort így zárja: *„Igazi találkozásunkat az új, most születő magyar kultúra készíti elő és igazi közösségünk akkor lesz velük, ha az egységes, alkotó, magyar nemzeti lélek megszületik.*”

Az 1988-ban bűvópatakként feltűnő budapesti Hitel alapító főszerkesztője, Csoóri Sándor – az elődök látomásait megerősítve – a lap húszéves évfordulóján hasonló tapasztalatáról ír: *„Az 1956-os magyar forradalom, a Prágai Tavasz és a lengyelek szolidaritási mozgalma után szinte bizonyos voltam abban, hogy az elerőtlenedő nyugat-európai kultúrát a közép-európai kis népek konoksága és szenvedésterhe fogja majd megújítani.*”

Eddig ez sajnos nem sikerült.

Mondjuk Zrínyi Miklóssal együtt, hogy a »küzdelemhez nem kell remény«?

Vagy mégis! Hiszen karácsony éjszakáján ismét reánk köszönt a remény csodája. Csak rajtunk múlik, hogy üdvösségünket előre elnyerjük, de vajon nemzeti sorsunk lehet-e közömbös a keresztény ember számára? A mai európai és világ kontextusban keresztény ember nem viszonyulhat így a kontinens sorsához, amelyik egyben a kis nemzetek sorsát is meghatározza. Ezért nem igaz az a tétel, hogy a politikának a templom kapuin kívül kell maradnia. Lehetetlen kívánság. Aminek azonban mindenképpen kívül kell maradnia Isten házában kapuin, az a nemzetellenes neoliberais világból áradó gyűlölet viszonzása. Nem ez a dolgunk.

Végül Aradi Zsolt szerény, de határozott véleményét idézem: „(...) ***olyan magyar jövőt kell megtervezni és megvalósítani, amelyik megőrizve és betartva minden nemzetközi, sőt emberi és keresztényi normát is, térségünkben visszaserzi demográfiai, szellemi és gazdasági fölényünket és befolyásunkat. A szó jó – másoknak nem ártó – értelmében***”.

Ez hát a dolgunk, „és nem is kevés”! Nem kevés, mert amint azt az Írásban olvashatjuk, Jézus Krisztus nem azt ígérte, hogy besétálunk az üdvösségbe, hanem már a bibliai időkben a mát és az előttünk állót idéző próbatételek eljövételét jósolta. De az Írás szerint azt is mondotta, hogy ezek azok a próbatételek, amelyek lehetőséget adnak a tanúságtételre. Ugyanis, amit most magunknak jósolhatunk, az olyan időkről szól, amelyek bőséggel adnak majd alkalmat nekünk egyénileg és közösségeként is ilyen tanúságtételekre. Mert földi életünk – mai szóval élve – teszt is.

Áldott adventet és boldog karácsonyt kívánok!

Leányfalu, advent első vasárnapja előtt.